

Kem
1974

Kem 1974

DE
COGNOSCENDIS ET CVRANDIS
S C R O F V L I S ,

CONSENSV FACVLTATIS ILLVSTRIS,
PRAESIDE
PHIL. FRIED. THEOD. MECKEL,
MED. ET CHIR. DOCT., PROF. PVBL. ORD., DIRECT. INSTIT.
CLINIC. CHIRVRG., PHYSIC. CIRCVL. SALIC. ET
COMIT. MANSFELD.

PRO
GRADV DOCTORIS MEDICINAE

d. 27. Febr. 1790.

DISPVTABIT
ERNST GOTTLOB KRAFT,
HALENSIS.

HALAE,
LITERIS CVRTIANIS.

COGNITIONE ET CURANDA
S. C. R. O. P. Y. L. I. S.

CONSTITUTIONE ET CURANDA
P. W. F. R. I. D. T. H. E. O. D. M. E. C. K. E. L.

GRAN DOCTORE MEDICINE
F. R. I. D. T. H. E. O. D. M. E. C. K. E. L.

M. A. G. I. S. T. R. O. S. T. R. A. T. O. R. U. M.

P R A E F A T I O.

Futuros non dubito, qui, altis superciliis libelli mei rubrum inspicientes, Iliadem post Homerum me conscripisse pronunciabunt. Nondum enim annus est praeterlapsus, ex quo Cel. КОРТ V M, medicus apud Tremoniensis, classicum suum et prorsus unicum edidit opus *de vitio scrofuloso*, (Lemgov. ex offic. Meyer. 1789.) Superfluum itaque plane videbitur cuicumque lectori, addere aliquid ad tanti viri egregias disquisitiones, quibus omnia circa morbum scrofulosum adeo expedita sunt, ut pauca relinquat vel monenda vel addenda iuueni, cuius doctrina ad eam maturitatis et quasi senectutis gradum nondum est euecta.

Sunt nihilominus aliqua, quae vel excusare vel defendere possunt instituti mei rationem. Quamquam enim legisse et in usum conuertisse eximii

auctoris modo nominati opus gratus confitear, tantum tamen abest, ut vestigia eiusdem iugiter praeferim et quasi epitomes forma transcripserim, ut potius, quod cuicumque vel per transfennas inveniendi has paginas ultro patebit, meam ipsius viam incessem, circa theoriam huius mali multa protulerim ab aliis haud ita ad hunc morbum applicata, therapeuticas insuper regulas huic theoriae, firmis innixae ac stabilibus argumentis, congruas reddere fategerim.

Quae reliqua mihi propria sunt, ne laureolam, quod aiunt, in mustaceo quaerere videar, silentio praeteream, aequis relinquam iudicibus.

Con.

Confpectus

I. *Pathologica pars.*

§. 1. 2. Definitio scrofularum.

3. Conglobatas et conglomeratas glandulas simul pati.

4. Discrimen ab aliis tumoribus frigidis.

5. Proclivitas infantum ad hunc morbum.

6—11. Decursus morbi.

12—21. Enumeratio symptomatum.

22. 23. Sectio cadaverum.

24—30. Aetiologia generalis morbi.

31—33. Causae praedisponentes.

34—39. Causae occasionales.

40—43. Signa boni aut mali ominis.

44. II. Pars therapeutica.

45-46. Prima indicatio, ut remouéantur causae,

47—50. Secunda indicatio, ut humores corrigantur et
resoluantur stases.

51. Tertia indicatio, ut partes solidae roborentur.

52. Ulcerum tractatio.

Pars

Pars pathologica.

I.

Quoties cachexia corporis humani adest cum tumoribus glandularum, plerumque conglobatarum, mollioribus; toties homo scrofulis laborare dicitur.

1. *Definitio* requiritur ut essentia rei ostendatur, non *descriptio*: varii enim auctores, qui aliter scrofulas definierunt, errasse in eo videntur, quod vel symptomata quaedam, essentialia vel necessaria visa, protulerint, vel descripserint morbum, non definiuerint.

2. Nominalis haec est definitio, qua notae omnes characteristicae colliguntur, quae, ut discernatur res ab omnibus aliis, requiruntur. Definitionem realem infra pluribus elucidabimus.

Colli maxime glandulae patiuntur: tumores oriuntur molles, mobiles, scirrhum quadantenus aemulantes: hinc varii auctores scrofulas tantum in collo quaesuerunt. Cum vero arctissimus adsit nexus totius systematis glandulosi, cum insuper pathologia generali edoceamur, ne ullam quidem corporis humani partem singulatim ac unice posse affici, ut aliae partes simul non patiantur, ad usum loquendi praestantiorum auctorum quoque confugimus, et uniuersi corporis affectum in scrofulis adesse, pronunciamus: quod quidem infra ex aetiologia huius morbi magis patebit.

Conglobatae plerumque glandulae hoc vitio laborant, non exceptis tamen conglomeratis, ut glandulae, pancreas, parotides, thyreoidea, thymus et submaxillares saepissime eo afficiantur. 1)

Neque tamen desunt obseruationes, ubi cum sano systemate glandularum conglomeratarum, conglobatarum frequentissimi reperiabantur tumores. 2) Plerumque tamen in decursu morbi conglomeratae, quae antea nil patiebantur, eodem affectu laborare incipiunt, initio autem tantum conglobatae.

1) *Haen* rat. med. T. II. p. 151.

2) *Ruyfch* tract. de valvul. lymphat. c. 20. *Stenonis* de glandulis oris, n. 10.

4.

Tumores sunt molliores systematis glandulosi et mobiles, qui scrofulosum morbum designant: eaque ratione melius discernuntur a scirrho, quippe qui duriores sistit tumorem. Cum autem uterque affectus ex eodem vitio systematis glandulosi pendere videatur, nexus quoque patet inter scirrhum et scrofulas. Caeterum dolor abest in utroque affectu. Ex aetiologia elucebit, sarcomata omnia, quibus adnumeramus polypos, fungos, cystides, lupias, lipomata, verrucas, condylomata, callositates, stegnosas etc., imo alios quosdam affectus, velut rhachitidem, paedarthrocacem etc. quodam cohaerere modo cum morbo scrofuloso.

5.

Experientia quotidiana docemur, infantes praecipuis magis scrofulis quam scirrhis, adultos autem multo saepius scirrhis quam scrofulis pati 3). Non autem quavis periodo infantiae scrofulae aequae frequentes sunt: ante tertium enim annum rariores, rariores post septimum: non desunt tamen, licet in perpaucis casibus, post annum decimum quartum vel quintum. Qui penitus carere scrofulis adultos crediderunt, vel experientiae ipsi vel usui loquendi contradixerunt, scrofulas pro scirrhis fumentes.

6.

Quemadmodum cuique morbo suum est initium, incrementum, status et decrementum, ita quoque eadem

3) *Faure Mémoire sur les écrouelles. Recueil de pièces, qui ont remporté le prix de l'Acad. de Chirurg. T. III. P. 31.*

eadem tempora obseruare licet in nostro. Cum vero glandulae sint partes non eo irritabilitatis et sensibilitatis gradu dotatae, vis vitalis magno impetu haudquam quidem incitatur, ut semper febris adsit et acuti morbi speciem induat. Longiora itaque et diuturniora sunt haec morbi tempora, longiora item interualla eorum.

7.

Initium quidem morbi sistunt noduli in locis glandulosis apparentes, submolles, mobiles, deinde paulatim duriores. Oriuntur autem iidem tumores, vel subito, vel gradatim, ut in ipso initio sentiri vix ac ne vix quidem possint. Sunt variae magnitudinis, ut primum glandulae naturalis molem vix excedant, deinde vero ad magnitudinem insignem, saepiusque enormem ascendant. A pisi, nucis auellanae ad nucis iuglandis, oui gallinacei, imo, praesertim in thyreoidea, ad plurium librarum pondus increfcunt.

Qui subito orti sunt tumores scrofulosi, saepius subito euanescent: alii periodis certis imminuuntur, iterumque augentur. Sic obseruatum est, huius generis tumores alternare cum fluxu menstruo 4), praeterea in singulis pleniluniis increfcere et rumpi, feminamque male se inde habuisse, si hoc non fieret 5). Veteres, qui astrorum influxum crederent omnium mutationum corporis nostri esse rationem sufficientem, pulueres quoque strumales non aliter applicuerunt, nisi

4) *Riucrius et Hildanus apud Borden Mém. sur les écronelles.* Recueil de pièces, qui ont remporté le prix de l'Acad. de Chir. T. III, p. 69.

5) *Misc. Nat. Cur. Dec. III. ann. 4. obs. 29.*

nisi respectu simul habito ad lunae phases. Sententia veterum nuperioribus obseruationibus et theoriis tantum abest ut destructa sit, ut potius valida inde acceperit argumenta. Ea tamen ratione differunt nostri acui homines in explicandis morborum periodicis vicissitudinibus, ut ad leges ipsas aeternas viribus corporis praefixas et inuariabiles appellent, quae certis stisque temporibus mutationes suas et naturales et praeternaturales instituant. Congruere tamen haec tempora cum vicissitudinibus lunae, nemo negabit, qui praesertim obseruationes in climate calidiori et sub aequatore institutas legerit.

8.

Ob causas ex lymphatici systematis constitutione et nexu facili negotio deriuandas, de quibus infra, una vel altera glandula fere nunquam sola patitur hoc malo; sed plures simul, quae concatenatae videntur. Initio tumescunt glandulae ad colli latera, pone aures et sub mento positae, axillares deinde et inguinales. Glandulae thyreoideae tumor scrofulosus, vocatur in specie *struma*. Imo, quod supra de nexu scirrhi et scrofularum diximus, hic applicari potest ad eam obseruationem, quam primum factam a MEGETE, chirurgo romano insignis nominis, CELSI coaeuo, qui tumorem scrofulosum glandularum axillarum saepius sequi scirrhum et cancrum mammarum, vidit 6), deinde confirmavit CHARMETTON 7). Mox quoque oculos adgreditur malum, glandulae Meibomianae intumescunt et sistunt palpebrarum tumorem insignem, ac eam producent ophthalmiae speciem, quae nomine glandulosa venit.

Mul-

6) Galen. Meth. Med. Lib. VI. c. 7.

7) Essai sur les écrouelles. Recueil &c. p. 171.

Multae, imò pleraeque aliae partes corporis tumoribus iisdem afficiuntur: sic in brachiis ab humero ad manum usque, magnitudine ouorum gallinaceorum 8): sic in femoribus a pedum digitis ad inguina usque extenduntur 9): in pectore ac dorso, circa tempora et in capite obseruantur 10). Difficiles sunt saepe cognituri, nisi ipsum corpus inspexeris, adsunt dolores in progressu morbi, arthriticis similes, quorum causam medicus nequit declarare.

9.

Cum internae partes corporis, et viscera praepri-
mis, eadem vel maiori adhuc glandularum copia
scateant, quam externae partes, iisdem tumoribus
obnoxiae quoque sunt: praesertim vero congeries
illa glandularum conglobatarum, quae intestina secum
inuicem iungit et chyli confectionem et progressum
producit, *mesenterium* dictum, patitur tumoribus scro-
fulosis, qui omnibus iis vicissitudinibus et variis for-
mis laborare possunt, ac externae partes. Initio
enim molliores sunt et indolentes, deinde duritiem
maiores acquirunt, functiones viscerum abdominalium
laedunt, obstructions pertinaces producant, et occasio-
nem praebent infarctibus illis totam oeconomiam
animalem magnopere deuantibus. — Non tamen
semper affectus mesenterii scrofulosos tumores cetera-
rum corporis partium comitatur, quippe cum diu
uiuere possint scrofulosi absque atrophia ipsa, aut
infarctibus mesenterii.

10.

8) *Miscell. Nat. Cur. Dec. II. ann. 5. obs. 21.*

9) *White über Scrofuln und Kröpfe, p. 38.*

10) *Amat. Lusitan. Cur. medic. Cent. III. cur. 54. Plater
Obs. Lib. III. p. 675. Barbette Prax. med. Lib. II. c. 2.
Klinkosch. diss. select. Prag. Vol. I. n. 20.*

10.

Variae autem mutationes, quas pati possunt tumores scrofulosi, sunt sequentes: Cum duriores magis magisque euaserint, *vel* in suppurationem tendunt, doloribus praegressis et horroribus variis, *vel* adhuc duriores fiunt, imo cartilagineam, siue demum gypseam aut calcaream naturam adipiscuntur.

Suppurationem tumorum scrofulosorum comitatur febris, catarrhalis fere faciem prae se ferens; sequitur autem febris lenta, hectica, cum tota symptomatum suorum cohorte stipata. 11) Contingit praesertim suppuratio tempore verno, quo nempe tempore vires naturae, purgantes et excernentes magnopere vigent. — Saepius tamen loco suppurationis exulceratio contingit adeo malae indolis, ut ichor foetidus emanet et sinus oriantur marginibus callosis. Minime rara est *cancrofa exulceratio tumorum scrofulosorum.*

In inflammationis summo gradu quoque gangraena insitat, cuius pedissequa mors est.

11.

Saepius dein subito euanescent tumores scrofulosi, et vel ad alias partes migrant, vel materia contenta alio quouis modo e corpore eliminatur.

12.

Symptomata varia, quae scrofulas comitantur, praeter iam allata, sunt varii generis, pro maiori vel minori earundem duritie, pro frequentia aut
pro

11) *Bonnet Sepulcr.* T. III. p. 146. 152.

pro loco quem in partibus vitalibus, siue ad vitam haud ita necessariis occupant, denique pro longiori breuiorive tempore, quod ab ipso earum initio est praeterlapsum. In his recensendis ordinem veterum sequi, atque a capite ad calcem enumerare varias passiones ab hoc morbo pendentes, placet.

Apoplexiam ab ingenti tumore scrofuloso productam vidit ALIX. 12)

Epilepsia pendet nonnunquam a statu encephali scrofuloso, 13) quanquam KORTUM 14) haud ita lubenter assentiatur.

Delirium sequitur scirrhosam aut scrofulosam cerebelli diathesin. 15)

Cephalaea pertinax cum delirio miti comitatur tumores scirrhuso — scrofulosos durae matris et cerebri. 16)

13.

Oculorum passiones adeo multiplices sunt, quae a morbo scrofuloso pendent, ut proprium de iisdem conscribere possem tractatum. Hic tantum paucas, easque praecipuas indigitasse sufficiat:

Aman-

12) *Observ. chirurg. Richters Biblioth. III. 150.*

13) *Ruffel oecon. nat. p. 97.*

14) *De vitio scrofuloso. p. 75. P. I.*

15) *Morgagni Epist. LXII. 15.*

16) *Willis de anim. brut. p. 207. Journ. de méd. 1761. Avr. p. 315.*

Amaurosis a tumore scrofuloso neruis opticis incumbente. 17)

Ophthalmia autem varia, praesertim humida, cum lippitudine viscosa, epiphora acri, tumore coniunctivae, leucomate, ipsa demum exophthalmia. 18) Sebi exsudatio spissioris, rubor coniunctivae haud adeo intensus, dolores non ita lancinantes et acuti ut in aliis ophthalmiae speciebus, glandulosam hanc diſtam discernunt, secundum REILII, praeceptoris, omni, qua par est, pietate colendi, egregias disquisitiones. 19)

14.

Hydrocephalum insuper fere semper in infantibus, cum diathesi scrofulosa uniuersali, praepremis vero cum tumore glandulae pituitariae esse coniunctum, iamdiu obseruarunt WILLISIUS et SAUVAGESIUS: 20) confirmarunt nuperis temporibus MAFFEI 21) et MONROUS. 22)

Au-

17) Muzell observ. T. II. c. 14. p. 89. Loder de scirrho pr. Jen. 1779. p. 6.

18) Boerhaav. de morb. ocul. P. I. c. 7. Pulvermacher de ophthalm. glandulosa. 1788. Hal. Reil memorab. clinic. fasc. I.

19) l. c. p. 49 — 55.

20) Nosol. meth. T. I. p. 553.

21) Raccolt. di opusc. fisico-med. T. I. p. 12.

22) Ueber die Structur und Verricht. des Nervensyst. ed. Sömmering. p. 15.

Aurium dolores cum *dyscoia* pendere a tumori-
bus glandularum meatus auditorii, DUVERNEYUS,
23) a depravatione praeterea humoris ceruminosi,
BORDEU 24) arbitrantur. Cerumen praecipue affici
videmus ex otorrhoea, fere semper hos affectus aurium
comitante.

Rubor et dolor narium cum anosmia frequentia
quoque sunt symptomata morbi nostri 25). Pruri-
tus narium adest non raro, imo ipsa coryza, saepius
longe aliis causis ascripta, ideoquo perverse
tractata 26).

Labia maxime afficiuntur, quippe quae magna
glandularum copia scateant: praesertim labium supe-
rius inflatur, fissuris afficitur, largae genae fiunt, lar-
gae maxillae, inferior praesertim, hinc pendula vide-
tur, faciei que fere alienam impertit speciem. Epi-
thelium tumidum, turgidum, quasi occallescens, siue
cartilagineam induens naturam, reliquis faciei parti-
bus bene nitentibus. Fissurae labiorum rebelles,
squallentes, perpetuo stillant humorem acrem, eroden-
tem 27). Intolerabilis insuper foetor oris, alium
plerumque simulans, nullis remediis fugandus, medici
conatus eludit. Saepe quoque *ptyalismus* simul est
iunctus, aegrum emacians, a variis mercurio latenti
perperam tributus.

15.

23) *Traité de l'organe de l'ouie.* 1718. 12. p. 95.

24) l. c.

25) *Bordeu* l. c. *Loder* l. c.

26) *Edinb. medic. Ess.* Vol. II. p. 293.

27) *Lorry* de morb. cut. p. 649. *Bordeu* l. c.

15.

Dentes afficiuntur doloribus vehementibus, cum carie coniunctis: gingivae breves fiunt, retractae apparent, callosae, unde monticularum, aliorumque hominum scrofulosa diathesi affectorum dentes longiores videntur, quam ceterorum hominum 28). Nec lingua immunis est ab eiusmodi affectibus, saepius inflammationem patitur ex scirrhusa vel scrofulosa diathesi 29).

Ceterum infantes praecipuis affectibus capitis laborare maxime, cum e contraria parte adulti scrofulis vel internarum partium vel aliarum sint obnoxii, ex propria infantili aetati congestione versus superiora non aegre declaratur.

16.

Ab ingentibus tumoribus scrofulosis, qui in collo locum habere possunt, *angina* originem coepit. 30) Deglutitionem quoque impediri a glandularum thymi, oesophagearum, imo pulmonalium tumoribus, observationibus BONNETI, 31) HALLERI 32) aliorumque liquet. 33) Totum quoque collum non ra-

ro

28) *Borden* l. c. p. 67.

29) *Platner* *instit. chir.* §. 606. p. 388. ed. 1748.

30) *F. Plater* *observ. lib. III. c. 7.*

31) *Sepulcr. Libr. I. sect. XI. obs. 4. p. 355.*

32) *Opusc. path.* p. 7.

33) *Gesners Beobacht.* I. 161, *Comment. Harlem.* XII. 2. p. 18.

ro obstipum fieri a sola tumorum eorumdem mole, praeter HILDANUM 34) etiam alii obseruarunt.

17.

Si discefferis a carcinomate mammarum scrofuloso, quod medelam fere semper respuit, et de quo BIERCHEN egregias nobis reliquit obseruationes, 35) pulmones ipsi inmaxime afficiuntur scrofulis, unde innumera passionum copia excitatur. Hinc tussis pertinacissima, arida, cum grauitate pectoris, sputis aridis, semper crudis, summa cum difficultate, imo anxietate eiciendis. Deinde macies, febris hectica, haemoptysis in decursu morbi accedens, nisi perniciofa, tamen mali ominis: anhelatio, dyspnoea et asthma, aphonia: quae omnia miro modo adaugentur, peioribusque iunguntur symptomatibus, dum tubercula aut scrofulosi tumores pulmonum rumpuntur et in ulcera transeunt. 36) In phthisi scrofulosa pulmonum non raro paralyfis alterutrius brachii animaduersa est, quae ex pressione glandularum tumefactarum in ganglia thoracica et neruos brachiales explari potest. 37) — Peripneumoniam insuper obseruarunt aliqui auctores pendere a tumore scrofuloso glandulae thyreoidae pulmones comprimente. 38)

18.

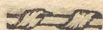
34) C. III. obs. 58. p. 266.

35) Om Kräftskådoren p. 47.

36) *Morton* phthisiol. p. 113. *Reid* on the phthif. pulm. p. 120.

37) *Haen* rat. med. T. III. c. 6. obs. 16.

38) *Schnuckers* chirurg. Schrift. I. 299.

18.

Si tandem ad abdomen progredi placet, non minor est copia affectuum ex tumoribus scrofulosis singularum partium deriuandorum.

Cardialgia, vomituritio, vomitus assiduus a scrofulosis glandularum pancreatis, lienis, hepatis, aliarumque partium intumescentiis, frequentius obseruatur. Citare tantum placet BONNETUM, 39) RHODIUM 40) et RIVERIUM. 41)

Enteritis, colica et ileus accusant tumores variarum partium abdominis scrofulosos, scirrhosos, tanquam causas. Ab assumtis omnibus augetur anxietas et vomitus, dolor increfcit faecibus et flatibus prodeuntibus. 42) Obstipatio pertinacissima adest, infarctibus a KAEMPFIO 43 a.) adscripta. Saepiustamen quoque deiectiones obseruantur virides siue atrae, foetore enormi pollentes. Quandoque etiam, praefertim in infantibus, diarrhoea chylosa oboritur, maxime a scrofulis mesenterii, unde atrophia sequitur.

Sic quoque videmus *urinam* esse vel chylosam, vel mixtam fibrosis adiposisque corporibus, vel denique

39) Sepulcr. obs. 31.

40) Cap. II. obs. 95.

41) Cap. II. obs. 48.

42) *Kerkring* obs. 43. *Quarin meth. med. infl.* p. 188.

43 a.) *Bord.* 1. c.

que viridescentem, qualem vidit KORTUM: 43 b) alioquin vero adeo acidae indolis, ut et syrupum violarum rubro colore tingat. 44) Generatim vero semper fere cruda apparet urina in morbo, cum hypostasi vel pituitosa vel lamellosa. — *Enuresis* quoque, siue mictio inuoluntaria, saepe infans aegris, accidit frequenter in infantibus scrofulosis. 45) Imo ischuriam refractariam, tanquam sequelam prostaticae tumoris scirrhuso-scrofulosi, viderunt Sueci. 46)

19.

Asciten, hydropem ana sarca, et hydrothoracem ab infarctu glandularum mesenterii saepius pendere observatio mihi videtur communis. 47) — Tumorem abdominis, physconiam, tympaniten vel meteorismos ab eadem causa saepius produci, permulti obseruarunt auctores. 48)

Lumbago, alique arthriticorum similes dolores auctorem nonnunquam habent tumorem mesenterii glandularum scrofulosum. 49 a) Sterilitatem
causa

43 b.) *Borden* l. c.

44) l. c. p. 140.

45) *Kämpf* enchirid. p. 224.

46) *Act. Suec.* Vol. XIX. p. 216. sq.

47) *Sauvag.* sp. 5.

48) *Paracel.* Lib. VII. c. 21. *Morgagni* Ep. XXXIX. 2.

49) *Wharton* adenogr. p. 147.

causari quandoque a scrofulosa materie uterum occupante, nuper ROSIUS offendit. 49 b)

20.

Blenorrhoeam, licet saepius a causa scrofulosa produci iam animaduerterint KAEMPFIIUS 50 a) et MURALTUS 50 b), bene tamen distinxit et egregie hanc materiam dilucidavit HECKERUS, 51) quem, tanquam classicum de blenorrhoea auctorem, allegare tantum hic placet.

21.

Minime quoque emancipatae sunt extremitates malis multifariis causam scrofulosam arguentibus. *Contracturas*, 52) *claudicationes*, 53) *hyarthrum* 54) (*White swelling* Anglorum) et *rhachitidem* 55 a) obseruarunt auctores ex hoc morbo originem ducentes. Herpetica exanthemata scrofulosae indolis non raroprehenduntur, hinc quoque varii acrimoniam her-

49 b) Progr. de scrofulis uteri sterilitatis feminarum causa. Lips. 1787.

50 a) Enchirid. p. 234.

50 b) Vademecum. p. 64.

51) Ueber den Tripper. p. 51. cf. Howard über die Lustseuche. Th. I. S. 207.

52) *Selle* medic. clinic. p. 245.

53) *Bell* on ulcers. p. 240.

54) *Lorry* de morb. cut. p. 650.

55) *Glisson* de rhachit.

herpeticam scrofulosae valde analogam esse autumant. 55 b)

Infestant extremitates varia ulcera scrofulosa ab omnibus aliis ulceribus probe distinguenda, sordida, humida cum labiorum intumescencia pallida, crassa, pure mucoso, copioso, nonnunquam cum exostosis et carie in singulis digitis manuum pedumque. Haec egregie descripsit BELLIIUS 56) in opere supra iam citato.

22.

Ne aliquid demum praeterire videamur, de haemorrhagiis pauca adhuc monere liceat, quibus scrofulosi, praesertim infantes, subiecti sunt. Huc pertinent epistaxes, siue narium sanguifluxus, quibus, tanquam signis latentium infarctuum mesenterii, nititur KAEMPFIIUS 57) In progressu morbi, perniciosas esse hasce haemorrhagias, et praesertim indicia resolutionis humorum, inuenit KORTUM. 58)

23.

Ne aliquid desit ad aetiologiam huius morbi rite stabiliendam, paucas tantum sectiones cadauerum, qui morbo scrofuloso, vel tabe, quam dicunt glandularem, laborarunt, adiungam.

Quod

55 b.) Methode, die Krankh. des Unterl. zu heilen. S. 49.

56) On ulcers p. 348.

57) Methode, die Krankheit, des Unterl. zu heilen. S. 166.

58) l. c. p. 144.

Quod ad tumores ipsos glandularum attinet, HALLERUS 59) saepius se vidisse testatur, densis ipsas stipatas esse tunicis, telam cellulofam in solidissimum, imo cartilagineum corpus mutatam. Quandoque spissae ipsae glandulae videbantur, nucleus vero cartilagineus, radiatim ad peripheriam extensus: interdum callosae quasi et membrana cartilaginea inclusae obseruabantur, quam cystidem vocant. 60) Praesertim eae glandulae scrofulosae, quae suppurationem perpeffae sunt, adipiscuntur cartilagineam naturam, quod etiam in quocunque ulcere accidit, ubi cicatricem obtinuit. — Sic caseiformem infarctum glandulae thyreoideae post pneumophthoen reperit HOFFMANNUS. 61)

Non carent scripta obseruatorum casibus, ubi glandularum tumor cretaceam, calcaream naturam sibi vindicaret, aut ubi sabulum contineret siue ossa concrementa. 62)

Cetera corporum sectorum viscera monstrarunt statum praeternaturalem tumoribus glandularum analogum. Hepar siccum, mole auctum, flauum vel album, bilem in vesicula albam pellucidam instar ichthyocollae. Aliorum hepar atro-bruneum: bilis flauissima, spissa et abundans: cetera viscera abdominalia obstrueta, indurata, ulcerata, excisa, emaciata, aliaque vitia quae a morbo ad scrofulas accedente, ab atrophia, phthisi vel hydrope pendent. 63) — Sic renes

ex-

59) *Element. physiol. T. I. p. 182.*

60) *Borden l. c. p. 61.*

61) *Consult. et respons. medic. Sect. II, Caf. 75.*

62) *le Cat trait. des sens. p. 379. Haen rat. med. P. II. sect. XI. p. 149.*

63) *Borden l. c. p. 52. Wahlbom Vetenskaps Acad. Handl. för år 1762. p. 158.*

exulcerati, cor exulceratum, lardacea materies per totum pulmonum viscus, sarcomata polypofa ventriculi et intestinorum inueniebantur. 64)

24.

Iam vero patere videtur via ad theoriam huius vitii exfruendam. Symptomata indicata et observationes auctorum de mutationibus, quae in hoc morbo contingunt, peculiaris quidem esse indolis, et verum statum internum corporis, quo functiones laedantur, argumentis fat luculentis manifestant.

Cum itaque statum sistant serofulae corporis internum, quo functiones laeduntur, *morbi* nomine omnino veniunt insigniendae: nam passiones independentes sunt nimis multae et nimis sub sensus cadunt, ipseque status nimis manifestus est, ut morbi nomen omnino mereatur. — Ecquid autem docent allatae observationes de indole et natura huius morbi? Quid praecipue peccare videtur? — Nonne quiuis, rationis suae recte compos, nobis lubenter concedit, glandulas cum humoribus contentis praecipue pati, in his adesse eam spissitudinem, tenacitatem et cacochymiam, quibus functiones corporis humani laedantur? Videntur itaque serofulae omnino ad *cachexias*, siue eos morbos posse referri, ubi lympa praecipue eam viscositatem et deprauationem experta est, ut et habitus corporis deprauetur.

25.

Cum autem quiuis status affectum siue passionem supponat ab alio productam, assumere oportet quoque

64) *Dease pract. of Surgery p. 265. Lieutaud Synops. —*

que huius effectus causam, quam rite dicimus *causam proximam*, siue *essentiam* et *naturam* morbi, 65) quam nempe posita, morbus illico ponitur. — Hanc putamus esse atoniam, torporem systematis glandularis et lymphaticorum, quo fit, ut minus fiant irritabiles glandulae, minusque percipiant stimulum ab humoribus affluentibus ipsis illatum: quam ut essentiam morbi, siue *definitionem genethicam* et realem, ostendamus esse omnibus suis momentis iustam et adaequatam, excurrere liceat ad inuenta et obseruationes recentiorum anatomicorum circa structuram et usum vasorum lymphaticorum et glandularum.

26.

Systematis lymphatici imperium per uniuersum corpus animale patet, absorptionisque negotium eidem est traditum. Sunt autem vasa lymphatica penitus diuersa a minoribus ramis vasorum sanguiferorum, proprios habent fines, propria orificia. Originem capiunt nec ampullulis, nec glandulis, sed plexibus retiformibus mirabili modo intricatis, adeoque paruis, ut inuestigationem oculatissimorum dissectorum ad hunc usque diem effugerint.

Aborbent vasa lymphatica, quidquid humorum vel tenuium vel spissiorum in cavitatibus corporis continetur, vel ad superficiem eiusdem affertur, imo solida eaque minima corpuscula secum quoque abripiunt. Tunicis circumuestiuntur, quas pollere *irritabilitate* et vi musculari, nemo forsan negabit, qui absorptionis officium non ex fuga vacui, vel ex tubulorum capillarum similitudine explicare, sed, in viuo

cor-

65) Causam proximam morbi cum essentia morbi eandem esse edixit *Gaubius* Instit. pathol. medic. §. 67.

corpore animali viuas quoque vires assumere cupuerit. 66 a)

Vasa lymphatica in eo differunt a vasis sanguiferis, quod non semper in truncos maiores, et in cauitatem coeant communem, sed variis truncis maioribus diuisa vel hac vel illac progrediantur, donec vario modo in sanguinis massam lympham vehere possint. Neque enim *cisterna lumbaris* nuperis obseruationibus confirmatur, neque *unus* tantum *ductus thoracicus* adest: sed pluribus viis vasa eadem congressum celebrant. Diuersa quoque esse vasa lymphatica pro variis corporis visceribus, cum LUDWIGIO 66 b) facile crediderim. In alio viscere enim reticulata, in alio fasciculata apparent, in alio aliter progrediuntur, ut neque pulmonum vasa cum renalibus, neque hepatica cum intestinalibus conueniant. Hinc quoque secretionum et physiologicarum et pathologicarum theoriae multum lucis affulgere recte quidem opinatus est auctor in indaganda natura maxime fedulus.

Intercipiuntur praeterea vasa lymphatica continuo glandulis conglobatis, corpusculis plerumque ouatis, mollioris texturae, compositis tela cellulosa et plexibus vasorum sanguiferorum. Paucos vero, imo fere nullos neruos cum glandulis connubium celebrare, testantur cum MASCAGNIO, 67) HALLERO, 68) CRUIKSHAN-

66 a) *Schreger* de irritabilitate vasorum lymphaticorum. 1789. Lipsi.

66 b) Physiologorum ac pathologorum de systemate absorbente recentissima decreta, Lipsi. 1789. p. 10.

67) Vasorum lymphat. histor. et ichnograph, fol. max. Sen. 1787. p. 30.

68) De praecip. corp. hum. part. fabric. et function. l. 347.

SHANKIO 69) WALTERO 70) multi alii. Molliorem texturam glandulis adscriptimus: videntur enim omnino carere tunica musculosa. 71) — Vasa sanguifera ad glandulas progredientia mirifice implicata, variis plexibus intricata, innumerisque et valde tortuosis anfractibus replicata apparent.

Vasa quoque lymphatica fere eodem modo se habent in suo per glandulas conglobatas decursu: sunt enim vel *aduehentia* vel *efferentia*. Haec innumeris furculis ex cellulis corpusculi glandularis, vel ex interstitiis plexuum prodeuntia, in minores ramulos coeunt, qui per glandis superficiem serpunt et in ramos amplioris paullulum diametri uniuntur. Tota interna glandularum fabrica retiusculis et plexibus vasorum et sanguiferorum et absorbentium componitur: haec praesertim diuiduntur, inuicem coeunt, flectuntur, extenuantur, dilatantur, cellulas efformant, iterum constringuntur, mutua demum commixtione furculorum, praesertim vero ramis in cellas immixtis, indeque inductis, amplo commercio donantur. 72) — Vasa praeterea *aduehentia* maiori numero plerumque obseruari, quam *efferentia*, cum CRUIKSHANKIO 73) non pauci contenderunt.

In

69) Beschreib. der einfügenden Gefäße des menschlichen Körpers. 1789. Leipz. p. 71.

70) Nervor. thorac. et abdom. tab. Berol. 1781.

71) Cruikshank l. c. p. 68.

72) Mascagni l. c. p. 31.

73) l. c. p. 73.

In litem illam celebrem de structura glandularum hic quidem ingredi, meum non esse arbitror, videtur tamen utraque sententia, et quae cellulas et quae tantum plexus vasorum sanguiferorum et lymphaticorum tanquam partes constitutivas assumit, fidem mereri simultaneam.

28.

Glandulae hae conglobatae non in omnibus corporis humani partibus sunt detectae: carent omnino pedes et crura sub genu glandulis, licet paucas tantum viderint HEWSONUS et MASCAGNIUS; 74) sic quoque in antibrachio et sub velamentis corporis communibus deficiunt. An vero in encephalo omnino desint, dubius adhuc haereo, cum glandula pituitaria haud quidem adeo manifesto ad genus conglomeratarum pertinere videatur, cum WRISBERGIUS et SOEMMERINGIUS quoque glandulis Pacchionianis adhuc faueant, 75) cum denique MASCAGNIUS 76) et WINTERBOTTOM 77) vasa lymphatica in encephalo fuisse testentur. Ita quoque glandulam thymum ad genus lymphaticarum censere, suadet praesentia vasorum absorbentium in eadem, quam fide digni et oculatissimi detexerunt nostri aevi dissectores. 78)

29.

74) *Ludwig* l. c. p. 19.

75) *Hallers Grundriss der Physiologie, von Meckel*, S. 248.

76) l. c. p. 127. Tab. XXVII.

77) *De vasis absorbentibus*, Edinb. 1781.

78) *Mascagn.* l. c. p. 55, Tab. XXI. *Cruikshank* l. c. p. 175. not. **)

29.

His iam patere videtur officium et usus glandularum conglobatarum: moram enim dant lymphae ad ipsas allatae, praeparationem humorum promouent et secretioni inferuiunt. Defectus enim texturae musculosae et neruorum in glandulis, gyriformes anfractus et glomeruli vasorum spiratim conuolutorum motum lymphae aduectae tantum abest ut promoueant, ut potius retineant et retardent.

Hinc concludimus, moram eandem augeri, diutiusque retineri lympham in glandulis, dum telae cellularis contractilitas, vasorum et sanguiferorum et absorbentium irritabilitas et sensibilitas causis variis est labefactata et imminuta. — Easdem causas remotas morbi scrofulosi iam indagemus, quae omnes in eo conueniunt, ut debilitatem partium solidarum inducant, motum humorum retardent, hinc quoque humores, praesertim autem lympham, spissiores reddant, et deprauent lymphae mixtionem, obstructions producant et infarctus.

30.

Causae remotae autem cum sint vel *praedisponentes*, vel *occasionales*, ab illis initium faciamus. Quae quidem cum sub nomine feminiorum veniant, distinguuntur in feminia naturalia et praeternaturalia.

31.

Inter illa militat

a. *Aetas infantilis*. Corpora enim infantum magis abundant fluidis quam solidis partibus, et, quamuis irritabilitate polleant viuiddiori, nil tamen obstat, quo-

quominus solidae partes eo sint debiliores ac procliuiores ad laxitatem. Glandulae praesertim corporis infantilis videntur ultimo loco formari, veramque acquirere structuram elasticam et organicam. Accedit, humores infantum eam concentratam mixtionem fere non habere, quam in adultis obseruamus, hinc quoque eum stimulum impertire non posse partibus contentis, ut aequae celeri motu promoueantur. His denique adiungas motus defectum in infantibus, et nutrimenta ad visciditatem prona et ad acidam cacochymiam, quae quidem per se spissitudinem humorum inducere potest: habebisque rationes sufficientes, quare infantes magis sint procliuiores ad stagnationes humorum praesertim in systemate glanduloso, quam adulti. Habitu quoque diathesis peculiaris scrofulosa dignoscitur: cutis enim tenera, glaberrima, collum breue, frons curta et angusta, tempora pressa, largae maxillae, genae plene et roseae, oculorum iris caerulea, pupilla ampla, capilli molles, albi: caput fueto maius: venter tumidus, tensus ac durus: ingenium maxime acutum optimaque memoria in iis infantibus obseruantur, qui scrofulis fauent.

b. *Sexus sequior* magis fauere dicitur scrofularum generationi, quam noster, quod ex laxiori structura partium solidarum explicatu facile videtur.

c. *Temperamenta* phlegmatica et melancholica praedispositionem continent ad morbum scrofulosum, cum partes solidae laborent debilitate et laxitate, fluidae autem spissitudine naturalem excedente et viscositate.

N. Dimicare cum nostra opinione, quod irritabilitas imminuta fere semper adsit in dispositione scro-

scrofulosa, videtur obseruatio WHITII 79), quod nempe homines structura delicata ac irritabili scrofulis frequentius sint obnoxii, quam qui gaudeant robustioribus partibus solidis. Salua tamen nostra res est! Magnum enim interest discrimen inter irritabilitatem cum debilitate coniunctam et eam, quae a bona ratione robustarum fibrarum pendet. Illa enim maxime procliuus est in laxitatem, et causis magnopere fugacibus deleri potest: illam quoque reperimus in sexu sequiori.

32.

Horum (feminiorum quippe non — vel praeternaturalium) praecipua praedicantur:

a. *Haereditaria labes.* Hanc qui strictiori sensu affumserunt, ad miasmam quoddam, seu materiem specificam ex parentum corporibus ad embryonem propagatam confugerunt. Cum autem eiusmodi miasma in scrofulis quidem statuere nobis non liceat, ob rationes infra indigitandas, alio modo propagationem morbi scrofulosi a parentibus ad infantes, quam quidem omnino negare erubescerem 80), explicare satagam. Constitutio enim debilis, laxa parentum non potest non quocumque modo embryonis naturam sibi analogam reddere, eamque simul producere humorum viscositatem, quae, accedentibus inprimis mala diaeta, aliisque causis occasionalibus, eundem morbum producere potest.

b.

79) l. c. p. 19.

80) *Cullen's first lines of the pract. of phys.* Vol. IV. §. 1739. *Macbride* *Introduit. à la théor. et à la prat. de la médec.* T. II, p. 512. *Kortum* l. c. p. 280.

b. *Acida cacochymia* omnino efficit eam liquorum totius corporis, et praesertim lymphae spissitudinem et, ut ita dicam, coagulabilitatem, ut, maxime in iis partibus, ubi per se iam lymphae motus adeo retardatur, i. e. in glandulis, stagnationes oriantur pertinaces. Haec tantum veritas inesse videtur commentis scholae Helmontianae et Sylvianae de acore humorum, scrofularum causa, quod inter causas praedispicientes omnino locum suum, eumque principem, obtineat. Plura phaenomena huius morbi, quae partim supra recensui, commonstrant, in ipso morbo plerumque certe dominari acorem humorum, verum tanquam causam proximam stabilire morbi scrofulosi, quod multi fecerunt, vetat recentioris pathologiae conditio.

c. *Veneraea lues parentum.* Magna certe sunt nomina pro ea opinione, quae syphiliticam labem eo modo assumit morbi scrofulosi feminium, ut degeneratum sit virus venereum, adeoque mitigatum et immutatum, ut symptomata venerea amplius producere nequeat, ideoque transeat in hunc morbum. Inter defensores huius opinionis nominare placet tantum paucos: ASTRUCIVM 81), ROSENSTEINIVM 82), HAUSMANNVM 83), SAUVAGESIVM 84), SELLIVM 85), HECKERVM 86) et SANCHEZIVM 87). Confugiunt autem

81) De morbis vener. T. II. p. 7.

82) Von Kinderkrankheit, ed. 4. p. 677.

83) De morb. vener. Iarv. Gött. 1778.

84) Nosol. meth. T. III. P. 2. p. 240.

85) Med. clinic. ed. 3. p. 243.

86) Diss. qua morbum scrofulos. et venereum eundem esse contendit. 1787.

87) Sur les maladies véneriennes. 1785.

autem omnes ad sequentia argumenta: 1) ad analogiam morbi utriusque et symptomatum similitudinem, quae ab incrassata et deprauata lymphâ in utroque effici videntur: 2) ad observationem frequentissimam, quod parentes venerei progignant infantes labe scrofulosa infectos: 3) ad usum mercurialium in utroque morbo, praesertim inunctionum in scrofuloso.

Quaecunque contra hanc opinionem alii, praesertim laudatus KORTUM 88) protulerunt, haud ita sunt comparata argumenta, quae totam evertere priorem possint opinionem. Cum enim statuunt, scrofulas prius adfuisse quam malum venereum, demonstrare cogantur prius originem luis venereae, quod nisi facere potuerint, collabatur tota argumenti ipsius grauitas. — CULLENII 89 a.) animaduersionis, quod nempe venerea labe reuera sit a parentibus ad infantes translata, neque postea ullum scrofularum vestigium sese manifestauerit, obiectionem minoris momenti efformat. Ecquis enim unquam contendit, translationem luis venereae a parentibus in infantes, semper esse scrofulis stipatam? Sic quoque explicare nobis sumimus obiectionem KORTUMII aliam, quam nostrae opinioni opponit, quod nempe in sua regione, penitus libera a vestigiis luis venereae, tamen scrofulae perquam frequentes occurrant. Quid enim impedit, quominus morbus scrofulosus a causis occasionalibus vehementer agentibus, absque praedispositione sensibili, seu diathesi feminali morbosa, oriri possit, dummodo semina naturalia adsint? 89 b)

88) l. c. p. 190. sq.

89 a) l. c. §. 1690.

89 b) Ad unum genus refert syphilitidem et scrofulas, observationesque non paucas affert de commercio lepram inter et scrofulas HOWARD Bemerk. über die Lustseuche Th. I. S. 192. ed. Lips.

Sed mittamus iam haec, et pauca tantum moneamus de sententia quorundam, qui *variolarum* sobolem per insitionem procreatarum credunt morbum scrofulosum. 89 c) Arbitrantur quidem variolarum insitione eam gigni corporis laxitatem et fibrarum muscularium debilitatem, ut stases systematis glandulosi, totaque malorum ilias inde promanans, oriri possint. HAENIUS praesertim pro hac theoria dimicavit, quem cum egregie iam refutauerit, licet paucissimis verbis, CULLENIUS, 90) his diutius immorari non placet.

Causae occasionales morbi scrofulosi habentur:

a. *Contagium*: siue ea propagatio morbi, ubi, ope miasmatis, aut materiei cuiusdam specificae ex uno in alterum corpus transfertur morbus similis vel plane idem. Haec vero de miasmatis doctrina, chemicae sectae certe proles, vel plane nunquam, vel in perpaucis tantum casibus statui potest. Ideoque etiam morborum contagiosorum minor est numerus quam vulgo, olim praesertim, putabatur. Qui enim contagiosos morbos praeter necessitatem multiplicant, eos ablego ad STOLLII immortalis monumenta. 91) Qui autem pro miasmatis pugnant, ii velim perpendant, ne ullum quidem humorem et ne minimam quidem humoris cuiusvis particulam posse alterari, nisi prius organa mutantur: perpendant

89 c) Rowley seventy four cases. 1779.

90) l. c. §. 1741.

91) Rat. med, T. II. p. 58. T. III. p. 328.

dant insuper, oculos hominum plane effugere subtilitatem miasmatum praepostere assumtorum, idque quod vulgo pro miasmatis habeatur, a morbo potius deprauatam esse materiem, quam causam morbi. 92)

Observationes quoque copiosae exstant, quae, contagium debere non metui in scrofulis, ostendunt. Sic CULLENIVS, 93) FAURIVS, 94) WHITIVS, 95) DIELIUS, 96) suam quisque experientiam allegant, contagiosas nunquam repertas esse scrofulas.

35.

b. *Aer humidus, paludosus, impurus, aut vicissitudinibus nimis obnoxius.* Loca humida, depressa, paludosa, quibus quoque aer est nebulosus, solida relaxant, humorum transpirationem impediunt, spissitudini sanguinis et torpori circuitus quammaxime fauent 97). Sic quoque anni tempora frigida et humida occasionem praebent, ut vel oriantur scrofulae, vel latentes erumpant denuo 98). — Aer montosus, vicissitudinibus plurimis subiectus, vt in ipso summo calore frigida aura tamen flare soleat, omnino magis relaxat et debilitat corpora humana, quam aer constans, licet saepius quoque noxius sit. 99).

C 2

Im-

- 92) Schäffers Versuche aus der theoret. AW. Th. II. S. 134.
93) l. c. §. 1690.
94) l. c. p. 297.
95) l. c. p. 14.
96) ibid. p. 101.
97) Lange apud Richter Chirurg. Bibl. VIII. 500. Borden l. c.
98) Cullen. l. c. §. 1680.
99) Borden l. c.

Immundities, ad quam *KORTVM* respicit, omnino praecipua causa scrofularum venit, praesertim, dum nutrimenta dyspepta accedunt.

36.

c. *Nutrimenta* quidem sunt vel *victus* vel *potus*. Alimenta maxime vegetabilia, farinacea, panis non bene coctus, non probe fermentatus; panis nimia copia ingestus; puls farinacea, carniisque prohibitus usus. Haec omnia agunt in humores, hos inviscando, et in solidas partes, easdem debilitando: unde stases praesertim systematis glandularis inducuntur. Quanquam etiam *solanorum tuberosorum* esum huc ducere varii voluerint, non tamen ab eorum partibus stare possum, quippe cum, nisi nimia accedat voracitas, solana tuberosa salutare habeam alimentum. 100) — Oua dura, carnes nimis pingues, aut dyspeptae huc quoque pertinent.

Aqua in pluribus locis obuia, praesertim in montibus et rupibus, continet partes terrestres, calcareas, seleniticas, graues, quae non possunt non sanguini et humoribus corporis eam impertire spissitudinem et viscositatem, qua stases et infarctus varii glandularum producuntur. — Nonne quoque vina austera, abusus theae et coffeae, ut et aliorum spirituosorum, occasionem manifestam praebere videntur, ut morbus scrofulosus consequatur?

37.

Medicamenta insuper varia praepostere adhibita morbum nostrum producere possunt. Huc abusus purgantium, absorbentium, stypticorum, imo ipsius cor-

100) *Spielmann* Mat. med. p. 34. *Bergius* Mat. med. p. 104.

corticis peruviani, de quibus videlicet SYDENHAMVM, 1) KAEMPFIVM, 2) MELLINVM, 3) et KORTVM 4).

38.

d. *Transpirationem suppressam* morbo scrofuloso oriundo occasionem praebere iam monuit VNZERVS, 5) FR. HOFFMANNVS, 6) urinam retentam KORTVM 7): aluum obstructam per longum tempus, obseruatio est communis. Sic quoque scabies suppressa gignit non raro morbum scrofulosum.

39.

e. *Affectus animi tristes et protractus* moeror partium solidarum tonum debilitant, irritabilitatem prosternunt, humorum circuitum retardant, humores ipsos inuisant, omnisque generis stases et infarctus producant. 8)

f. *Somnus nimis protractus et vita sedentaria* multum conferunt, praesertim in infantibus, ad hunc morbum generandum. 9)

40.

1) Opp. p. 510.

2) Methode, die Krankh. des Unterl, zu heilen, p. 64.

3) Kinderarzt, p. 136.

4) l. c. p. 315-318.

5) Med. Handb. p. 232.

6) Suppl. l. ad med. ration. syst. p. 53.

7) l. c. p. 325.

8) *Mercurial.* de morb. puer. P. l. c. 5.

9) *Kortum* l. c. pag. 333.

40.

Symptomata, quae tanquam communia in morbo scrofuloso protuli, sufficient ad pertinaciam, imo ad periculum eiusdem dilucidandum. Quamvis enim sit morbus chronicus, haud tamen ea tarditate et miti forma incedit, ut vitae infensus fieri non possit. Maius autem vel minus periculum et pertinaciam morbi adesse concludimus ex variis tumorum et subiecti conditionibus, ut et ex aliis morbis et passionibus.

Quae pluribus simul inhaerent locis scrofulae, eae grauius insigniunt malum. Dum nobiliores partes internas obsident, peiores sunt iis, quae in externis tantum reperiuntur: Dum mesenterii glandulae simul patiuntur, malum; namque atrophia instat, curatu perquam difficilis.

Scrofulae frigidae naturae, blandaque materie refertae, neque in alterationem pronae, diu, quin per totam vitam absque sanitatis notabili laesione persistere possunt. 10) Hinc recentes, doloris expertes et inflammationis, mobiles, cuti concolores, mitiores sunt.

41.

Scrofulae in infantili corpore, ante pubertatem plerumque soluuntur annis pubertatis. 11) Reuerti autem, praesertim in subiectis femineis, solent menstruis cessantibus. 12) — Adultioribus vero magis-

10) *Bierchén* om *Kräftskådoren*. p. 41.

11) *Lalouette des écrouelles*. T. I. p. 216.

12) *Selle medic. clinic.* p. 127. *Ruffel* l. c. p. 138.

magisque ad senilem aetatem prouectis, rarae quidem, et difficillimae omnes sunt scrofulae. 13)

Pertinacissimae sunt scrofulae haereditariae: leuiiores eae, quae absque diathesi feminali prorumpunt. 14)

Scrofulae vere salutare sunt, si in phthificis erumpunt in collo absque aliis molestiis, et sensim cessante spuito purulento. 15)

42.

Scabies ad scrofulas accedens, seu tinea capitis erumpens, fere semper criticae sunt. 16) — Interdum cessant scrofulae intertrigine pone aures oborta, aut puris effluxu ex aure, succedente inprimis epistaxi, catarrho aut alui profluuiio. 17) — Alui autem profluuium solum, chylosum, frustulis caseosis vel fibrillarum ramentis mixtum, purulentum, faniosum, valde periculosum est, cum mesenterium exulceratum indicet.

43.

Diabetem crisin constituisse scrofularum, auctor est GIRARD: 18) vomitum spontaneum utilem inuenit WEIKARD. 19) — Per catarrhum solui, obseruatio est communis. 20)

Pars

13) *Lomnius* obs. medic. p. 136.14) *Allen* synops. prax. p. 445.15) *Sydenham* Opp. p. 793. Journ. de Médec. 1777. Nov. p. 405.16) *Stoll* rat. med. T. II. p. 47.17) *Vogel* praelect. §. 715.18) *Lupologie*. p. 78.19) *Obseru. medic.* p. 159.20) *Daniel* Syst. aegrit. T. I. p. 259.

Pars therapeutica.

44.

Quaquam omnes medici facile concedant, scrofularum curationem plurimis esse difficultatibus obfitam, adeoque dubiam, ut pluries mali pertinacia omnes eludat medicorum conatus, fateri tamen oportet, saepius votis damnari nos, si modo rationalem eligamus bonisque indicationibus superstruetam methodum.

45.

Prima indicatio nostra est, ut fugiantur causae remotae et contraria his admittantur, bona insuper diaeta instituantur. — Ad contagium arcendum MACBRIDIVS 21) suavit, ut soli dormiant pueri scrofulosi. — Mutatio habitationis humidae in siccam et ventis afflatam mire profuit in casu a LANGIO 22) narrato: hanc quoque suadet BELLIVS 23 a.). Immunitates remoueantur, et linthea pura continuo mutantur. 23 b.) — Itinera quoque in regiones siccas, calidas saluti conducere, arbitratur MACBRIDIVS. 24)

Nutrimētis, quae viscositatem et acoem humorum gignunt, substituantur salubria, eupepta, praesertim siccae carnes modica quantitate: vitandi potus

21) I. c. p. 512.

22) Richters chir. Bibl. VIII. 500.

23 a.) On ulcers. p. 351.

23 b.) *Bertrandi* Opere T. II. p. 116.

24) I. c. p. 515.

tus spirituoforum, potusque faturati ex coffea aut thea confecti: vitanda praesertim lactinia, eaeque carnes, quae digestioni resistunt et bonos humores conficere nequeunt, quorsum pertinet caro suilla.

Motus et exercitatio corporis quemadmodum ubique utiles, ita quoque in hoc morbo egregium usum praestant: huc itinera, vectio in curru et varii ludi, quibus corpus exercetur. — Somno quoque aliquid detrahendum et praesertim matutino, quippe qui humores magnopere incrassat, vires debilitat.

46.

Remouemus causas occasionales, si obstructionem aluinam tollendo, euacuantia, praesertim emetica, refractaria dosi exhibemus. Huic scopo inferuiunt *nauseosa* omnia, quae stases abdominis referant, motum humorum adaugent, et egregie agunt in systema lymphaticum et neruosum. 25 a.)

Emetica ipsa quanquam saepius quoque proficua fuerunt in scrofulis (curandis, 25 b.) haud tamen eum usum mire salutarem praestant, quam dum in tam parua et repetita dosi offeruntur, ut nonnisi nauseam excitare possint.

Laxantia per epicrasin saburram auferunt ex primis viis, atque agunt exinie in scrofulis curandis, dummodo non fortiora sint, quae vocant hydrogo-

25 a.) Phil. Fr. *Meckel* et Henr. Fr. *Delius* diss. de nauseaosis. 1789.

25 b.) *Weikard* Observ. med. 1774. p. 136. *Wilmer* Cases and Remarks in Surgery. p. 233.

goga, quanquam his quoque faueat BERTRANDI. 26) — Cum insuper non negandum, caussam verminosam saepius adesse in scrofulis, methodo anthelminthica has caussas remouendas esse, iudicandum: attamen KAEMPFIUS 27) calculos nostros promereri videtur, dum, infarctus pituitosos simplices saepius pro causa verminosa vulgo haberi, contendit: ideoque resoluentia quoque hic veniunt commendanda.

47.

Secundam indicationem ita formamus, ut ad humores corrigendos et stases simul resoluendas respiciamus. Cum humores praecipue acore peccent, opponi solent alcalina, absorbentia, quae cum incidentibus et resoluentibus coniunguntur. Absorbentia ipsa in paucis tantum casibus videntur per se agere posse in fluida, simul vero semper agunt in solida, quod patet ex flatibus prodeuntibus, dum eadem exhibemus. Terrea varia remedia, ut *ouorum testae* in puluerem redactae 28), *spongia usta* huc pertinent. Haec enim cum secundum LEWIS 29) alcali magnam contineat portionem, huius quoque viribus pollere videtur. Primus hoc remedio contra scrofulas usus est ARNALDVS VILLANOVANVS, 30) qui quoque ample descripsit praeparationem, et puluerem ex eo composuit, quem multi alio modo praeparauerunt

26) Opere P. III, T. II.

27) Methode, die Krankheit des Unterl. zu heilen. p. 152.

28) Dapeyron de Cheyffol Journ. de Médec. T. XXXII. p. 264. Dupré de l'Isle Traité sur le virus cancreux, 1774.

29) Spielmann l. c. p. 586.

30) Breviar. Lib. II, c. 4, Opp, fol. Basil. 1585. p. 1191.

uerunt. Addiderunt lapides spongiae, ossa sepiae, pannos scarlatinos, millepedes praeparatos, ligna suberis usta, pumicem calcinatum, lapidem specularem, lapidem haematiten, bolum armenam, mandibulas lucii, cochlearum testas, corallinas, imo ipsum sal tartari: sed, nisi cum resoluentibus iungantur, nil boni inde sperandum, quod PLATNERVS 31) affirmat, additque multo peiorem mali faciem inde exfurgere, si perperam haec terrea adhibeantur.

48.

Resoluentia ipsa varia sunt: et quidem vel mineralia, vel vegetabilia, vel animalia.

Mineralia, quae ut resoluant, in scrofulis commendantur, sunt *antimonialia* praesertim et *mercurialia*. PROSSERVS nuper remedium ex cinnabari antimonii et absorbentibus, deinde vero pilulas mercuriales cum purgantibus interpositis propria experientia edoctus commendauit. 32) Mercurium dulcem, aethiopem antimoniam suadet BERTRANDI, 33) uti et inunctiones mercuriales. *Turpethum minerale* Galli adhibent, secundum FISCHERI relationem. 34) Mercurialia tamen malos effectus praestasse, dysphagiam et exulcerationem mali moris inde secutas esse, nocuisse maxime in suppuratione et exulceratione scrofulo-

31) Einleit. in die Wundarzneyk. ed. Krause. p. 248.

32) Account and Method of Cure of the Bronchocele. 1776.

33) l. c. p. 110.

34) Richters chir. Bibl. VIII. 74.

fulosa, testatur DEASIVS: 35) de mercurio sublimato alii confirmant.

Flores sulfuris cum egregia polleant resolvente et aperiente facultate, cum et in infarctibus abdominis adhibeantur, quod patet ex SELLII puluere ephraëctico, ingrediuntur quoque varios strumales pulueres. 36) Alii suaserunt aquarum sulfuratarum, Aquisgranensis, Meimbergensis, usum: 37) imo artificialium aquarum sulfuratarum praeparationem docuit LALOUETTE. 38)

Aqua Selterana, Fachingensis et Egrana egregium usum praestant in scrofulis: prior etiam in stadio inflammatorio cum extracto graminis et taraxaci adhiberi potest. 39)

Praeter saponacea interna et externa, forma linimentorum, commendantur quoque *aqua marina* et aqua, in qua abundans copia salis culinaris aut alcali fixi est soluta. De usu aquae marinae in scrofulis post RVSSELIVM 40) omnes medici conueniunt. — Similem effectum resoluentem obseruauimus quoque adhibita *aqua calcis*. 41)

49.

35) Introduction to the theory and practice of Surgery. p. 376.

36) Girard Lupiologic. p. 271.

37) Bertrandi l. c. p. 118.

38) l. c. T. I. p. 216.

39) White l. c. p. 134.

40) De tabe glandulari 1750.

41) Mead monit. et praec. p. 157.

Inter vegetabilia resolutiva palmam ceteris, nostris praesertim temporibus, praeripuit *cicuta*, cuius extractum in pilulis exhibetur. Suppurationem et ulcerum sanationem etiam pertinacissimorum promoveri, testis est MACBRIDIVS 42) praeter alios. 43) — Radicem *ari*, tanquam incidens, et *similacem saxifragarilam* commendat BERTRANDI: 44) radicem *apii graeolentis* WOLSTEINIVS: 45) decoctum *rubiae tinctorum* MARXIVS 46) et HÜNCZOVSKY: 47) *tussilaginem farfaram* FOVQVET; 48) succum *aurantiorum recentium* HÜNCZOVSKY: 49) extractum *marrubii vulgaris* LANGIVS: 50) extractum *graminis et taraxaci* WHITIVS. 51) — Decoctum radice *ononidis* iam a MATTHIOLI 52) inde temporibus usurpatum, nuper de-

42) l. c. p. 515.

43) *Dünkler Verhandl. der Genootschap te Vlissingen. p. 255. Stärke de cicuta.*

44) l. c. p. 118.

45) *Diff. de scrofulis. 1775.*

46) *Observ. med. fasc. I.*

47) *Medic. chirurg. Beobacht. p. 135.*

48) *Gazette de Santé 1773.*

49) *Medic. chirurg. Beob. S. 176.*

50) *Tentam. de remed. Brunsvic. domest. p. 304.*

51) l. c. p. 134.

52) *In Dioscorid. Lib. III. c. 18. p. 501.*

demum a BERGIO 53) et MEYERO 54) laudatum, requirit stomachica, cum per se ventriculi vires non mediocriter labefaciet.

Aceti vapores externe iam GALENVS et nostris temporibus HAENIVS 55) ad tumores dissipandos adhibuerunt. *Spiritum Mindereri* eodem scopo externe applicari vidit MICHAELIS. 56)

50.

Animalia resoluentia, praesertim ad externum usum, sunt:

Fel tauri, quod et interne cum extractis forma pilularum exhiberi potest. Linimentum commendavit STREITIVS 57) ex felle, oleo nucum et sale culinari, quo multoties scrofulas se dissipasse profiteatur.

Oleum cornu cerui foetidum externe applicatum laudat WOLSTEINIUS, 58) ut et *tingturam cantharidum* MARXIVS. 59)

51.

53) l. c. p. 600.

54) *Richters* chir. Bibl. VIII. 99.

55) *Rat. med.* T. II. p. 155.

56) *Richters* chir. Bibl. VIII. p. 127.

57) *Abhandl. der Josephinischen Academie zu Wien.* Th. I. P. 337.

58) *Bücher der Wundarzney der Thiere.* p. 155.

59) *Obseru. med.* p. 34. fasc. I.

51.

Omnes autem conueniunt, resoluentia, maxime vero fortiora, tantum in recentibus et frigidis tumoribus esse tentanda, deinde vero fere nullam eorundem esse efficaciam, nisi cum *roborantibus* coniungantur. *Tertia* itaque indicatio nostra complectitur roborationem partium solidarum. Haec quidem summi momenti, neque unquam in scrofularum curatione omittenda videtur.

Primum autem locum inter remedia ad hunc finem adhibita sibi vindicat *cortex peruuanus*, sine quo equidem scrofulas fugare haud mihi fumerem. Laudant eius usum, praesertim dum suppuratio adest, aut febris hectica, plerique auctores, prae aliis autem MACBRIDIVS, 60) MARXIVS 61) et FORDYCVS 62 a.) — Amara alia sunt commendata a multis, velut piper, zingiber, sed sensibilem esse eorum effectum, haud crediderim.

Infusum *glandium quercinarum* commendat STARXIVS 62 b.) Aquae martiales et martis limatura ipsa laudantur a SELLIO et LALOQUETTE: 63) praesertim aqua Spadana et Pymontana summe proficuae fuerunt in omnibus huiusmodi affectibus.

52.

60) l. c. p. 514.

61) l. c.

62 a.) Medic. Bemerk. einer Gesellsch. in Lond. B, I, N. 17.

62 b.) Einricht. des klinisch. Instit. I. 1782.

63) l. c.

Ceterum naturae etiam in hoc morbo obtemperemus, eosque nutus criticos sequamur, quos nobis signavit (§. 41 — 43.) Sic venaesectio, alioquin perniciofa, quandoque utilis est in scrofulis, dum natura ipsa molitur epistaxin, aut dum status vere inflammatorius adest. 64)

Tum autem maximam attentionem nostram in tumorum ipsorum externam medelam conuertamus. Dum perpetuo frigidi sunt, mole tamen augmentur, *excisio* tentanda, quae interdum felici successu coronatur: 65) saepius tamen funesto euentu terminatur. 66) Pressio continua et frictio suadebatur iam a GIRARDO, 67) deinde a BELLIO, 68 a.) qui quoque faturninis tractat, ne in praematuram abeant suppurationem, unde exulceratio saepius maligna sequitur. Damnanda omnino omnia fomenta et cataplasmata, quippe quae suppurationem nimis cito promouent, cum alioquin saepius a natura ipsa tumores dissipentur, antequam ulla inflammatio consequatur.

Quodsi autem suppuratio ipsa iam imminet, nunquam fortiter allicienda, nec lanceolis aperiendus tumor, cum aeris adgressus pus deprauare et ichorem

64) Mead monit. et praec. med. p. 324. White l. c. p. 65.

65) A. F. Vogel diss. f. observationes, quasdam chirurg. 1771. Kilon.

66) Palsyn (Anat. chir. T. II. p. 313.

67) l. c. p. 420.

68 a.) l. c. p. 355. Cullen l. c. Mackride l. c.

rem saniosum inde formare obseruetur. 68 b.) WOLSTEINII 69) enim contradictio hic quidem decernere aliquid posse non videtur, quippe cum de vulneribus equorum tantum loquatur, iisque abscessibus, qui bonum pus stillant.

Nonne quoque aer fixus, qui ex fermentantibus cataplasmatibus, v. g. melle, farina triticea et aqua euoluitur, proficius foret in ulceribus serofulosis? 70) Nonne *carbones extincti*, qui phlogiston valide attrahere solent, secundum nuperas LOWITZII 71) obseruationes, etiam in ulceribus huiusmodi commendandi veniunt?

Externa corticis peruuiani cum aqua calcis applicatio eundem effectum certo praestat, quem de saturninis obseruauit BELLIVS. Ichorem in pus laudabile conuertit, exsiccat ulcus, et, maxime dum cum opio miscetur, inflammationem praecauet. BROMFIELDVS 72) specificum putat corticem externe adhibitum in ulceribus cum marginibus laxis, vel inflammatis, superficie pallida, ichore foetente et tenui. In ulceribus cum acrimonia acida confirmat usum huius remedii TODIVS. 73)

Pan-

68 b.) Cullen l. c. T. IV. §. 1757. *Morand Opusc. de Chirurg.* T. II. p. 456.

69) Buch für Thierärzte im Kriege. p. 20.

70) Medical Transactions Vol. III. p. 215.

71) *Crells Annalen* 1788. B. II. S. 36. 131.

72) *Chirurg. Observat. and cases*. p. 351.

73) *Medic. chirurg. Bibl.* B. I.

D

Pannum e lana confectum membro circumuol-
uendum, paulloque arctius constringendum, iam THE-
DENIVS 74) commendauit, denuo nuperioribus confir-
matur UNDERWOODII 75) obseruationibus. Inuolutio
membri ulceribus serofulosis obsiti omnino magnam
habere videtur efficaciam ad eadem ulcera sananda,
quod quoque profitentur ELSIVS 76) et LOMBAR-
DVS. 77)

74) Neue Bemerk. und Erfahr. Th. I. p. 39. sq.

75) Von Geschwüren an den Füßen. p. 75.

76) Medic. Observ. and Inquir. Vol. IV. p. 14.

77) Opusc. de Chirurg. (Strasb. 1786.) p. 29. sq.

THE.

T H E S E S.

- 1) Vesicatoria, vt variolae a facie arceantur, male furis imponuntur.
 - 2) Rhachitis adgreditur adultos, et veteribus non fuit ignota.
 - 3) Remedia specifica quamuis in genere valde dubia sint, tamen eos peccare non auctumo, qui specificis ophthalmicis utuntur.
 - 4) In tussi conuulsiva plerumque indicatur emesis.
 - 5) Multa obstant, quominus verbi diuini praeconibus liceat medicinam facere.
 - 6) Aromatica et calida consolidantia in phthisi pulmonali non semper sunt repudianda.
-

1755

1) Die erste...
...

2) Die zweite...
...

3) Die dritte...
...

4) Die vierte...
...

5) Die fünfte...
...

6) Die sechste...
...

Wolff

PICA

DE
COGNOSCENDIS ET CVRANDIS
S C R O F V L I S ,

CONSENSV FACVLTATIS ILLVSTRIS,

PRAESIDE

PHIL. FRIED. THEOD. MECKEL,

MED. ET CHIR. DOCT., PROF. PVBL. ORD., DIRECT. INSTIT.
CLINIC. CHIRVRG., PHYSIC. CIRCVL. SALIC. ET
COMIT. MANSFELD.

PRO

GRADV DOCTORIS MEDICINAE

d. 27. Febr. 1790.

DISPVTABIT

ERNST GOTTLOB KRAFT,

HALENSIS.

HALAE,

LITERIS CVRTIANIS.

